

GIJOM MUSO

U jednom trenu

Prevela Biljana Kukoleča

Beograd, 2015.

Mome sinu.

Mome ocu.

*Ljubav ima oštne zube i ljubavne rane
nikada ne zarastu.*
Stiven King

Istorija naših strahova

Naša životna istorija jeste istorija naših strahova.

Pablo de Santis

1971.

– Ne boj se, Arture. Samo skoči! Uhvatiću te!

– Da li si... da li si siguran u to, tata?

Imam pet godina. Klatim nogama po vazduhu, a sedim na vrhu gomile dušeka na krevetu koji delim sa bratom. Otac me blagonaklono gleda, stojeći ispod mene raširenih ruku.

– Hajde, veliki dečko!

– Ali plašim se...

– Uhvatiću te! Valjda veruješ ocu, matorko?

– Pa, da...

– Onda lepo skoči, šampiončiću!

Još nekoliko sekundi nepoverljivo klimam glavom. Zatim se, sa osmehom, bacam u naručje čoveka koga volim najviše na svetu.

No u poslednjem času moj otac, Frenk Kostelo, povlači se unatrag i ja se neočekivano opružim celom dužinom po podu. Osećam bol u glavi i vilici, jer sam gadno tresnuo o parket. Sav sam

Gijom Muso

ošamućen i treba mi malo vremena da se priberem i ustanem.
Vrti mi se u glavi, a imam i masnicu na jagodici.

– U životu ne smeš verovati nikome živom, shvataš li, Arture?
Zurim u njega sav užasnut.

– Nikome živom! – ponavlja on, a u glasu mu se oseća mešavina tuge i gneva na sebe samog. – Čak ni sopstvenom ocu! – ponovo mi napominje.

PRVI DEO

Svetionik 24 vetra

Svetionik

*Pitam se šta još
prošlost čuva za nas.*
Fransoaz Sagan

1.

BOSTON

PROLEĆE 1991.

Prve junske subote te godine otac je upao kod mene u deset sati ujutro. Doneo mi je đenovski hleb i kanolije s limunom koje je njegova žena napravila za mene.

– Znaš šta, Arture? Mogli bismo provesti ovaj dan zajedno – predlaže on paleći šibicu i sipajući vodu u moj aparat za espreso kao da je kod svoje kuće.

Nisam ga video još od Božića. Nalakćen na kuhinjski sto, posmatram svoj odraz u hromiranoj površini tostera. Zarastao sam u bradu i sav sam raščupan, s velikim podočnjacima zbog nedovoljno sna i sinoćnog preterivanja s martinijima od jabuke.

Na sebi imam staru plavu majicu s natpisom *Blu oyster kalt*, koja potiče iz gimnazijskih dana. Sinoć sam, posle četrdeset osam sati dežurstva, popio nekoliko pića više u baru *Zanzibar* u društvu Veronike Jelenski, najprijatnije i najprivlačnije bolničarke u Opštoj bolnici Masačusetsa.

Lepa Poljakinja provela je sa mnom deo prošle noći, ali je posle došla na pohvalnu misao da ipak ode kući dva sata ranije, odnevši pritom torbicu s travom i cigaret-papir za zavijanje džointa, što je značilo da sam uspešno izbegao roditeljsku ljutnju i prepirku sa ocem, jednim od šefova na odeljenju za hirurgiju u bolnici u kojoj, inače, radimo i nas dvoje.

– Dupli espresso najbolji je stimulans za uspešan početak dana – kaže Frenk Kostelo i stavlja šoljicu jake kafe pred mene.

Zatim otvara prozore da se soba provetri jer se u njoj oseća zadah kanalizacije, ali otac se uzdržava od ma kakvog komentara. Ja grickam pecivo i motrim ispod oka na njega. Pre dva meseca proslavio je pedeseti rođendan, ali s obzirom na bore i potpuno sedu kosu, moglo bi mu se dati pet do deset godina više. No svakako je sačuvao lep stas, pravilne crte i taj plavi sjaj u očima koji podseća na Pola Njumana. Ovoga jutra ne nosi nijedno od svojih firmiranih odela ni cipele pravljene po meri, već na sebi ima stare pantalone kaki boje, istegnut kamiondžijski džemper i grube duboke cipele od čvrste kože, kakve nose građevinski radnici.

– Štapovi i udice su u kamionetu – kaže on, srčuci kafu. – Ako odmah krenemo, stići ćemo do svetionika malo pre podneva. Ješćemo tamo, a zatim celo popodne možemo posvetiti ribolovu i možda upecati koju oradu. Ako nešto upecamo, svratićemo u povratku mojoj kući. Spremićemo ribu u papijoti s paradajzom, belim lukom i maslinovim uljem.

Govori mi sve to kao da smo se sinoć rastali. Zvuči pomalo izveštačeno, ali nije mi neprijatno. Dok lagano srčem kafu, pitam se šta li je podstaklo tu njegovu neočekivanu želju da provede neko vreme sa mnom.

Poslednjih godina naši odnosi bili su takoreći nepostojeći. Ja, naime, uskoro punim 25 godina.

Imam i brata i sestru. Uz očevu saglasnost, njih dvoje preuzeli su porodično preduzeće koje je osnovao moj deda – skromnu agenciju za oglašavanje smeštenu na Menhetnu – i prilično su je uspešno vodili, te se upravo sada nadaju da će je, u toku narednih nekoliko sedmica, prodati jednoj većoj grupaciji za komunikacije.

Uvek sam se držao što dalje od njihovih poslova. Bio sam član porodice na daljinu, pomalo sličan nekakvom ujaku boemu koji živi u inostranstvu i koga vidate samo na Dan zahvalnosti, što nije uvek neprijatno. Istinu govoreći, čim mi se ukazala prilika, otišao sam na studije što dalje od Bostona: osnovne pripreme za medicinu završio sam na Djuku u Severnoj Karolini, zatim sam četiri godine studirao na Berkliju i godinu dana proveo u internatu u Čikagu. U Boston sam se vratio tek pre nekoliko meseci, da bih završio drugu godinu specijalizacije urgentne medicine. Imao sam dosta dežurstava od po četrdeset osam časova, ali mi se dopadao taj posao, a i sve one adrenalinske reakcije koje je podsticao.

Dopadali su mi se i ljudi s kojima sam radio – voleo sam svoj posao i svu tu brutalnu stvarnost koju je on donosio. Slobodno vreme provodio sam po barovima na Nort Endu, pušio sam travu i kresao nimalo sentimentalne devojke poput Veronike Jelenski.

Otac već odavno nije odobravao moj način života, ali mu nisam davao prilike da me napadne: sâm sam finansirao svoje studije i nisam mu nikada tražio ni pare. Sa osamnaest godina, odmah posle majčine smrti, prikupio sam snagu da odem od kuće

i da nikada ništa ne zatražim od njega. Činilo se da mu to nije teško palo. Ubrzo se oženio jednom od svojih ljubavnica – šarmantnom i pametnom ženom koja je zaslužila njegovu podršku. Posećivao sam ih dva do tri puta godišnje i izgledalo mi je da ta situacija svima odgovara.

Zato sam jutros bio više nego začuđen kada sam spazio oca na vratima. Kao čupoglavac iz kutije, otac se sada naglo ponovo pojavio u mom životu i vukao me je za rukav ka putu pomirenja, što svakako nisam očekivao od njega.

– Dakle, reci mi, Arture, da li ti se ta priča o ribolovu dopada, ili objasni koji ti je vrag – navaljivao je Frenk Kostelo, nesposoban da i dalje prikriva nervozu zbog mog ćutanja.

– Važi, tata. Samo mi daj malo vremena da se istuširam i presvučem.

Zadovoljno je izvukao iz džepa paklicu cigareta i pripalio jednu od njih starim srebrnim upaljačem koji mi je bio dobro poznat.

Morao sam, ipak, da pokažem da sam zapanjen.

– Mislio sam da si, posle remisije raka grla, konačno prestao...

Presekao me je ledenim pogledom.

– Čekaću te u kombiju – odgovori on, ustajući sa stolice i izbacujući uvis veliki oblak plavičastog dima.

2.

Vožnja od Bostona ka istoku, do Kejp Koda, trajala je manje od sat i po. Bio je lep dan poznog proleća. Nebo je bilo vedro i blistavo, a sunce je osvetljavalo vetrobransko staklo i činilo da komandna tabla izgleda prepuna zlatnih čestica. Otac je ostao veran svojoj navici da se u vožnji ne upušta u razgovor, ali tišina

u kolima nije mi bila neprijatna. Voleo je da vikendima vozi svoj ševrolet kombi i sluša uvek iste kasete na radiju u kolima: Frenka Sinatru i koncert Dina Martina s nekog bednog albuma koji su snimili *Everli braders* na kraju svoje karijere. Na zadnjem automobilskom staklu kočoperila se nalepnica s promotivnim tekstom za kandidaturu Teda Kenedija za senatora iz 1970. godine. Otac je povremeno voleo da izigrava nekakvog robusnog seljaka, mada je bio jedan od najčuvanijih hirurga u Bostonu i imao akcije u firmi koja je vredela više desetina miliona dolara. U poslovima je često koristio taj svoj poluseljački imidž, naravno, na štetu svih onih koji bi na to naseli.

Prešli smo preko Sagamorskog mosta i prevalili još četrdesetak kilometara pre nego što smo stali u Semovom restoranu morske hrane i kupili rolnice od jastoga, pržene krompiriće i pakovanje limenki svetlog piva.

Bilo je tek prošlo podne kada je naš kombi skrenuo na pošljunčani put za Vinčester Bej.

Tu je vladala prilična divljina – s jedne strane bio je okean, a s druge stenje, i vetar je skoro uvek besomučno duvao. Tu, na tom izolovanom zemljištu oivičenom grebenima, uzdizao se Svetionik 24 vetra.

Stari svetionik bio je osmougaona građevina od drveta, visoka možda dvanaestak metara. Stajao je pored bele drvene kuće sa šiljatim krovom. Po sunčanom vremenu bilo je to lepo mesto za izlete, ali kada bi se naoblačilo ili kada bi pao mrak, ceo taj predeo postajao je nalik na oniričke slike Alberta Pinkama Rajdera. Te zgrade bile su vlasništvo naše porodice već tri generacije. Moj deda Salivan Kostelo kupio je svetionik i kuću 1954. godine od udovice jednog aeronautičkog inženjera, koji ih je i sam kupio 1947, po povoljnoj ceni, na licitaciji američke vlade.

Naime, pošto te godine država nije imala dovoljno sredstava u fondovima, odredila je za prodaju nekoliko desetina sličnih nekretnina koje više nisu imale strateški značaj. Tako je Svetionik 24 vetra, koji je postao izlišan kada je izgrađen novi moderni svetionik na brdu Langford oko 15 kilometara južnije, takođe dospeo na listu za prodaju.

Moj deda veoma se ponosio ovom kupovinom i obnovio je svetionik i kuću, pretvorivši ih u zgodnu vikendicu. U toku renoviranja tajanstveno je nestao početkom jeseni 1954. godine.

Njegov ševrolet kupe pronađen je parkiran ispred kuće, s ključevima u bravi. Salivan je u vreme podnevnog odmora obično sedeo sam na stenama i jeo užinu na svežem vazduhu. Zaključili su, i to veoma brzo, da se moj deda svakako slučajno udavio. Mada more nikada nije izbacilo njegovo telo, dedu su proglasili mrtvim – udavio se uz obalu države Mejn.

Pošto ga nisam lično upoznao, oslanjao sam se na reči onih koji su ga poznavali i opisivali kao originalnu i živopisnu osobu. Dobio sam njegovo ime kao drugo krsno ime, a pošto moj stariji brat nije hteo da ga uzme, dobio sam i njegov sat, lep *tank luj kartje* s početka pedesetih godina, sa četvrtastim brojčanikom i plavičastim čeličnim kazaljka.

3.

– Uzmi tu papirnu kesu i pivo, pa ćemo jesti napolju – rekao je otac.

Zalupio je vratima kombija. Video sam da pod pazuhom nosi torbu za spise od presovane kože koju mu je majka poklonila za neku godišnjicu braka, još kada sam ja bio dete.

Stavio sam mali ručni frižider na drveni sto kraj roštilja od cigle, dvanaestak metara od ulaza u kuću. Tu su stajale i dve adirondak baštenske stolice, koje su već dve decenije, ko zna kako, odolevale svim vremenskim nepogodama. Sunce je još bilo visoko, ali je vazduh bio prilično svež. Povukao sam rajsferšlus na dukserici pre nego što sam razmotao rolnice od jastoga. Otac je iz džepa izvadio švajcarski perorez, otvorio nam dva badvajzera i seo na jednu od dve stolice od crvene kedrovine.

– U tvoje zdravlje – reče on i pruži mi bocu.

Uzeo sam je i seo kraj njega. Kada sam povukao prvi gutljaj, opazio sam neki brižan sjaj u njegovim očima. I dalje je vladala tišina. Pojeo je nekoliko zalogaja sendviča i zapalio novu cigaretu. Napetost se mogla opipati i ja sam shvatio da me nije doveo ovamo da bismo proveli mirno popodne kao otac i sin, i da neće biti ni pecanja, ni lupanja po ramenu, ni orade u masnoj hartiji na italijanski način.

– Imam nešto važno da ti kažem – započe on otvarajući torbu za spise i vadeći nekoliko fascikli s dokumentima.

Na svakoj fascikli prepoznao sam pečat Advokatske kancelarije Veksler i Delamiko koja nas je zastupala već decenijama.

Povukao je dobar dim pre nego što je nastavio.

– Želim da sredim sve svoje poslove pre nego što odem.

– A kuda ideš?

Gornja usna mu se na brzinu zgrčila, pa sam pokušao da ga izazovem:

– Misliš, pre nego što *umreš*?

– Pa, da. No ne raduj se prebrzo, to neće biti sutra, mada se čini da se taj dan opasno bliži.

Zažmirio je i pokušao da uhvati moj pogled pre nego što je mirno kazao:

– Žao mi je, Arture, no ti nećeš dobiti ni dolara od prodaje našeg preduzeća. Nećeš dobiti pare ni od mog životnog osiguranja, niti od nekretnina.

Nije mi bilo lako da prikrijem zaprepašćenje, ali sam osetio da ga nadjačava bes.

– Ako si me pozvao ovamo da mi to kažeš, mogao si da uštediš trud. Zabole me za tvoj novac, trebalo bi da to već znaš...

On mi pokretom glave pokaza papire na stolu, praveći se kao da nisam ništa kazao.

– Preduzeo sam sve prave mere da tvoj brat i tvoja sestra dobiju celo nasleđe...

Stisnuo sam pesnice. Čemu li je vodila ta nastrana igra? Ako moj otac želi da me liši nasleđa, zašto li je organizovao celu tu predstavu da bi mi to saopštio?

Opet je povukao dim.

– Tvoje jedino nasleđe...

Ugasio je pikavac petom i nekoliko sekundi ta rečenica lebdela je u vazduhu, kao da je hteo da stvori neku nezdravu napetost.

– Tvoje jedino nasleđe biće Svetionik 24 vetra – reče on, pokazujući mi dve zgrade. – Taj plac, svetionik, kuća...

Vetar je naglo podigao veliki oblak prašine. Bio sam potpuno zgranut i trebalo mi je nekoliko sekundi da reagujem.

– A šta bi hteo da uradim s tim kršem?

Kada je otvorio usta da mi odgovori, spopao ga je napad neprijatnog kašlja. Gledao sam ga kako se guši i žalio što sam uopšte došao ovamo.

– To ti je uzmi ili ostavi, Arture – odgovorio mi je kada je najzad povratio dah. – Ako prihvatiš, treba da ispuniš dva uslova. O tome nećemo pregovarati.

Načinio sam pokret da ustanem, kada on mirno nastavi: